

Kann Fiskavirking – við eitt vegamót – gerast Føroyum búskaparlig heilsubót?

Uppskot til loysn í 10 punktum

Hetta, ið her verður skrivað, er úrslið av einum, so vilt tað er menniskjansligt móguligt, objektívum tjaki um støðuna, so sum hon er, og um nakrar av teim neyðugu fortreytum, ið verða skulu, til tess aftur at kunna taka røður í egnu hendur, men har útgangsstøðið er tað, at vit eru staddir í vandasjógi og standa við valinum um hvørt, vit skulu liva ella láta.

Tað skuldi ikki verið nekur orsök til at tengt hesi sjónarmið til nakra ávísu politiska ideologi ella áskoðan, og tey eru sostatt heldur ikki komin úr nøkrum ávísu politiskum flokki. Talan er um eina meting av, hvat vit her og nú kunnu gera, havandi tikið við okkara heilt út av lagi ringu støðu, á - at kalla - øllum økjum, og serliga tá talan er um at fáa økt um inntøkur til okkara land og okkara fólk. Annað er so at skulu hesi sjónarmið vinna frama, er neyðugt at tey verða lögð fyrri eitt forum, har tey kunnu fáa politiska viðgerð og ikki minst gerast partur av politiskum semjum og viðtøkum.

Undir orðaskiftinum millum landstýrismannin í kommunumálum og umboð fyrri ymisku kommunurnar gjørdist greitt, at útlitið fyrri tiltøkum til tess at fáa økt um skattgrundarlagið í kommununum er dottið fullkomuliga burtur, orsakað av teirru nivandi skuldi, sum tað ikki er nakað útlit til, at kunna gjalda aftur, ni inntøkurgrundarlagið, á landsplani, er skert heili 25 procent. Einku oyrar er til neyðugar fløgur, tá øll figgjarlig orka fer til rentur og avdrátt av skuld.

Aftanfyrri allar tær politisku frásøgnirnar um vaksandi fiskiskap, búskaparliga framgongd og hækking nýtslu, meira enn ákast dapra útlitið og kenningar av, at alt hongur í leysum lofti, tá okkara figgjarmálaráðharrar visir á at útlutnings-töluni standa í stað og leggur afturat: *Okkara framgongd byggir á eitt korthús.*

Av tølunum, ið ræður rundan um tað ovrhondsstóru almennu skuldina til útland skilst, at einki røktist fyrri nøkrum, ið bert líkast einari gongdardi leið burtur úr drepani rentuoknumm

uppá góðar 600 milliónir krónur um árið, sum landskassin og kommunurnar samanlagt hava at stríðast við. Tað skilst at tað ikki er ætlanin at fara undir at tosa um hesi viðurskifti fyrr enn einaferð komandi ár.

Og so er tað árinuð uttan-efur.

Eitt dømi um skaðiligt árin uttanefur, eru tey krøvini sett verða okkum frá EF um at brúka 60 mill. kr til at renoverigir av gomlu blokkvirkjunum, sum hava framleitt til uppsagingarvirkni, knýtt at matvøru-ídnaðin í Samveldinum. At her er talan um extremi dømi av útlendskum domnanst, sæst skiliga av hesum lögna fyrirgildi, har teir ikki bert áleggja okkum, hvat vit eiga at gera, men eisini taka og áleggja okkum at gjalda fyrri gildið...

Tilíkt, sum hetta ómanfyristandandi, saman við stigvisu yvirtøkuni av føroyskari alivinnu, og lögnum royndirnar, at keypa niðurslitna 0-verða skipasmíðuteknologi, ið ikki kann brúkast til nakað og nú í endanum penetreringin av javnaðarháborgini Tvøroyri, har multinationalur kapitalur er farin í holt við at smyrja alt í bláum litum, hettar er alt tilíkt, ið er tekin um tilíkt árin uttanefur, ið vit helst kunnu verðið fyrri-uttan.

Og innlends, meðan hóp-upsøgnir miskunnarlest herja alt landið, breiðir seg syndranin, ið ger okkum fremmand hvør fyrri øðrum. Fremmandagerðanin kastar dimmar skuggar og setur ilt í. Hesin tigandi ágangurin-jagstranin - er um at hava sortlað okkum sundur.

At vit eru glidnir langt út, eftir hesi breytini til ófræls- ið, troðkar seg longur og longur inn í okkara vitsku. Skal metast eftir hesu ódámliku kollektivu tølunum, sum nivir í bæði hold og sál, so stendur við og versnar: Ikki so mikið sum ein hevur enn, so tað munar, tikið til orðanna móti hesu skeivu gongd! - Í djúpari tøgna standa vit og hyggja at og finna okkum í, at Føroyar og Føroyingar fara fyrri litið og lætt. Eingin hevur enn so mikið sum evnað at seta eina forðing fyrri teirru eyðmýkjandi neyðøkuni, ið fer fram, nærum frá degi til dags. Eingin so frægt sum

ressast við, meðan takið dragnar hvønn dag sum fer...!

Meðan EF herjar sum sóttin hin svarta, so hoyrist ikki nakað tos um avleiðingarnar av viðtøkunum í Rio - de Janeiro í 1992. Hesar sum Føroyar, við danskari undirskrift, eru bundnar at laga seg til. Deklaratiónin sjálv og avleiðingarnar av henni, eru ikki enn so frægt sum tiknar við inn í tjakið. Eingin hevur enn talað um, hvat hetta kemur at bera í sær av fiskivinnuteknologi- skum broytingum og hvussu okkara lógir fara at kunna tillagast øllum tí, sum fer at koma. Ein avgerandi spurningur er eisini, um hetta fer at verða sæð sum ein höttan...! - Ella tað fer at verða sæð sum eitt einastandandi høvi til, hjá føroyskum vinnulívi sum heild og samfelagnum øllum, at koma sær burtur úr naggetadnini? - Stóri spurningurin er, um Føroyar fara at verða í forkanti av gongdini, og soleiðis fara at vinna pening av hesum, ella vit gerast eftirbátur og tapa stórt? - Einku røktist fyrri, at nakar við ábyrgd kann so frægt, sum er farin at hugsa

um hesi viðurskifti.

Tað er sostatt greitt, at tað er í evstu løtu, at vit fyrirreika okkum til, at tað uttan-efur - av altjóða samfelagnum - fara at verða sett kollveltandi krøv um broytingar av bæði okkara hugburði, okkara arbeiðslagi og -hættum, tá ræður um fiskiskap og virking av fiski. Taka vit ikki neyðugu stigini nú sær ikki metari út enn, at vit verða etnir upp uttanefur og innanfrá. Litil ivi kann verða um, at Føroyar og Føroyingar á meira enn einum øki, eru so illa fyrri og bundnar niður, at tað ikki er nøkur vón í eygsjón, verða tað ikki tikið heilt óvanlig stig.

Tað er um tilíkt óvanlig stig hetta uppskot fer at fevna!

Skulu vit taka dystin upp, megu vit evna til og savna saman tey töl og tey amboð okkum tørvar - Vit megu stinga út í kortið og vit megu sigla eina givna kós. Tað er um hesi töl, hesi amboð og hesa givnu kós hetta ræður. Kanska eru vit ikki enn, sum aðrir - til fulnar - so kringir at gera politiskar semjur og røkka úrsliðum, settir saman, við eitt samráðingarbord, mannað við

Verður tað spurt: "Júmen - er tað ikki vedhaldslógirnar um aftur, sum tosað verður um"? - so er svarið: "Jú - og nakað væl afturat...!" Tað er alt ein spurningur um, hvussu eitt samfelag fær pening til endamálið av týðningi fyrri samfelagið. Er ein framanundan sokallaður ognarleysur, so eru tað neyvan aðrir móguleikar enn hesir við skatta- toll- iløgu- og vedhaldslógum, at tað kemst nakran veg. Og vendur tú spurninginum hinvegin og spyr ein ognara (tað verðið seg banki, sparikassi ella privat- an) so er í principinum talan um tað sama. Hvør fær t.d. eitt lán uttan at veita trygd so ella so?

Spýrst tú ein borgara (sum ivaleyst í fyrstu atløgu vrakar hetta) um hann ætlar at seta sín vágaðu kapital í føroyskt vinnulív sum er, so veit bæði hann, eg og tú, at tað kundi ikki fallið honum inn. Tá rætt hevur hann, tá hann sigur at gjørdi hann tað, tá var kapitalurin mistur. Havandi konstaterað hetta, so kann spyrjast: Jú men, undir hvørjum fortreytum vildi hann so verið við til at fingið samfelagið uppaftur á fótur? Er ikki logiska svarið hetta: Í somu løtu øll hini eisini vilja taka ábyrgd av at missa pening. Júmen - er hetta ikki bara soleiðis?

professionellum, í leikum og listum. Men kortini so eiga vit tað, ið hinir ikki eiga: Tað er okkum í blóði borið, at rógva upp land: Havandi áttamannafarið í huga skuldi eingin trupulleiki staðist av at samst um at lagt á fjørðin. Rætta amboðið - tann rætta mann- ingin - felags lagnan - og kósin - Eitt er vist, staddir innanborðað, við hvør síni ár, í verri líkindum heldur enn hesi, ið ráða við eitt samráðingarbord, Tað verði seg á Christiansborg ella í Downing Street nr 10. So vil hin ósagda tigandi semjan um áralag - óansæð...! - eisini hesu ferð bera í mál.

Í okkum øllum býr ósvikaligt vissan og vitanin um, at finna vit ikki aftur stevi, so býist okkum ikki bótur. Vitin um og ásannanin av, at tað ikki ber til at rógva upp land uttan áralag, eigur at koma okkum til góðar. Øll vita vit av, at ikki fyrr enn tann dagur aftur kemur, har vit fata um endan og saman draga somu línu sama veg, so lyfta vit ikki okið av aftur okkara herðum.

Tað er við atliti til hetta, sum okkum í blóði er borið, at tað her verður lagt í vagi: Málið er snøgt sagt - hvørki meira ella minni - at vit hvør í sínum lagi, sum einstaklingar taka um endan og gera okkara til, fyrri at fáa skótuna uppaftur á rætt kjøl. Ein máti er, at vit hvør í sínum lagi, fara í holt við

okkara eigna privata politik- ara, ella flokk, og siga: Hvat við hesum? Veist tú nakran annan

! máta - ongantið betri...! - Men gerst tú ikki tað, so lat okkum syrgja fyrri at fáa tingið til arbeiðis og tað ongantið ov skjótt!

Málið er, at **tín** ávirkan á **tín** politikkara skal føra til, at tað tvørpolitiskt verður álágt lótinginum at gera tað lógararbeiðið tøvur er á at gera. Málið er, at formað- ur lótingsins leggur fyrri tingið hesi 10 uppskot til lógir, soleiðis hóttaðar, at tað við heimild í hesum lóg- um kann farast undir at byggja landsins vinnuvegir uppaftur. Málið er, at allar foringar, juridiskar, figgjar- arligar og formellar eru fingir av vegnum, tá hesar lógir verða alment lýstar. Málið er, at tú og hvørsum- helst annar, hvør kommuna, hvør býur, hvør bygð, skal verða í vinnu áðrenn langt umliður.

Málið er, at allir teir prak- tisku forúsetningarnir, ið tøvur er á, til tess, at kunna fara undir eina endurreising av samfelagnum, verða fingir til vegna.

Tiskil er hetta ein politisk- búskaparlig strategisk ætlan í 10 punktum.

A. Løgtingið viðtekur lóg, ið heimilar figgjarligt grundarlag til eitt tíðarav- markað framhald av rakstr- inum av pf. Fiskavirking.